

Nordre Land kommune

Ekte landsbyliv og levende grender med åpenhet, nærhet og skaperglede

ÅRSBERETNING 2013

Foto: Inger Toril Holte Breien

DOKKA KULTURSTASJON

INNHold

Innhold	2
Innledning	3
1 Forhold av vesentlig betydning for kommunen	3
1.1 Pensjon	3
1.2 Inntekter fra kraft-sektoren	4
1.3 Fondsbruk	4
2 Økonomisk stilling	5
2.1 Regnskapsresultat	5
2.2 Netto driftsresultat	6
2.3 Inntektsutvikling	8
2.4 Arbeidskapitalen	9
2.5 Likviditet	11
2.6 Soliditet	12
2.7 Gjeldsgrad	13
2.8 Egenfinansiering av investeringer	13
3 Avvik budsjett-regnskap	14
3.1 Fellesinntekter / fellesutgifter	14
3.2 Enhetene	16
4 Redegjørelse for Likestilling	18
5 Etikk	19
6 Internkontroll	20
Vedlegg til redegjørelse for likestilling	22

INNLEDNING

Kommuneloven § 48 nr. 1 og nr. 5 gir regler om utarbeidelsen av årsberetningen og innholdet i denne. Regnskapsforskriften § 10 gir nærmere regler for utarbeidelsen. KRS nr. 6 Noter og årsberetning omhandler også hvilke krav som stilles til innholdet i årsberetningen. Årsberetningen til Nordre Land kommune for 2013 er delt inn i kapitler, med et kapittel om hvert av de områdene som skal omtales i årsberetningen.

Årsberetningen er en lovpliktig del regnskapet. Den er ment å være utfyllende i forhold til den informasjon som gis i årsregnskapet. Årsberetningen skal gi opplysninger om forhold som er viktige for å bedømme kommunens økonomiske stilling og resultatet som ikke fremgår av årsregnskapet, samt om andre forhold av vesentlig betydning for kommunen. Det skal være en redegjørelse av kommunens virksomhet gjennom året og skal gi utfyllende informasjon om årsregnskapet. Det er rådmannen som i årsberetningen presenterer og analyserer kommunens resultat og finansielle stilling.

Fra lovgivers side anbefales det at informasjonen bør holdes på et overordnet format, mens selve basisfremstillingen skjer i noter i regnskapet eller som en egen presentasjon i en årsrapport. For å imøtekomme denne anbefalingen har Nordre Land kommune i år en egen årsrapport som inneholder enhetenes resultatoppnåelse, rapportering på politiske vedtak, finans osv. Denne rapporteringen har tidligere år vært i årsmeldingen sammen med den lovpliktige årsberetningen. Dette årsberetningsdokumentet inneholder kun den lovpliktige årsberetningen.

1 FORHOLD AV VESENTLIG BETYDNING FOR KOMMUNEN

1.1 PENSJON

Pensjon er et omfattende område med store summer både når det gjelder utgiftsføring i driftsregnskapet i løpet av et år, og ikke minst når det gjelder forpliktelse og eiendeler i balansen.

Driftsregnskapet

I kommuneregnskapet skal samlet pensjonskostnad utgiftsføres. Samlet pensjonskostnad består av netto pensjonskostnad og premieavviket med amortisering av tidligere års premieavvik. I Kommunal Lands Pensjonskasse (KLP) øker samlet pensjonskostnad fra kr 31,6 mill. i 2012 til kr 45,4 mill. i 2013. Den store økningen i pensjonskostnaden har sammenheng med amortiseringen (utgiftsføringen) av det store premieavviket på kr 14,4 mill., fra 2012. Nordre Land kommune har ett års amortisering av premieavviket, og har derfor full utgiftsføring i motsetning til de fleste andre kommuner som har valgt 15 og 10 års amortisering.

Netto pensjonskostnad økte med kr 2,7 mill. Årets opptjening øker mer, men avkastningen på pensjonsmidlene er bedret sammenlignet med året før.

I regnskapet for 2013 er det på resultatens områder utgiftsført en pensjonsutgift på 15,5 % av alle lønnsutbetalinger. Denne utgiftsføringen var i 2013 høyere enn samlet pensjonskostnad som kommunen skal utgiftsføre, og det ble derfor inntektsført kr 1,2 mill. på pensjonsområdet i forbindelse med årsavslutningen.

I Statens Pensjonskasse (SPK) økte samlet pensjonskostnad fra kr 4,8 mill. til kr 5,2 mill. Økningen skyldes både økt pensjonspremie og økt premieavvik fra 2012 til 2013.

For SPK ble det i 2013 utgiftsført en pensjonsutgift på 11,31 % av alle lønnsutbetalinger for lærere og andre

som omfattes av denne pensjonsordningen. Denne utgiftsføringen var veldig godt i samsvar med samlet kostnad, så det ble kun foretatt en mindre ekstra utgiftsføring i forbindelse med årsavslutningen.

Balansen

Pensjonsforpliktelsen, det vil si kommunens forpliktelse til å utbetale pensjon en gang i fremtiden, står som en langsiktig gjeld i balansen. Pr 31.12.13 utgjorde dette kr 592 mill. i KLP og kr 86 mill. i SPK.

Pensjonsmidlene som er avsatt i balansen for å dekke den fremtidige pensjonsforpliktelsen, er ført som anleggsmiddel i balansen. Pensjonsmidlene utgjør kr 467 mill. i KLP og kr 61 mill. i SPK. Differansen mellom forpliktelsen og de midlene som er satt av for å dekke forpliktelsen, er både knyttet til at det ikke avsettes pensjonsmidler til eventuelle framtidige AFP-forpliktelser og at det er forventninger om en økt verdi på pensjonsmidlene frem til pensjonene skal utbetales.

Nordre Land kommune har valgt ett års amortisering av premieavviket. Dette betyr at hele premieavviket utgiftsføres året etter at det oppstår. De fleste andre kommune i Norge deler utgiftsføringene (amortiserer) over 15 og 10 år. At Nordre Land kommune har ett års amortisering gjør at kommunen ikke har en oppbygd «bombe» med ventende premieavviks-utgifter i balansen i regnskapet. Det er kun årets premieavvik som står i balansen.

1.2 INNTEKTER FRA KRAFT-SEKTOREN

Nordre Land kommune har store inntekter knyttet til vannkraftutbyggingen i kommunen, med både salg av konsesjonskraft, eiendomsskatt på verker og bruk, konsesjonsavgifter og inntekter som eier av VOKKS. Alle inntektene går inn i driftsregnskapet til Nordre Land kommune og blir brukt til å gi tjenester til innbyggerne i Nordre Land.

Med Dokksfløy-utbyggingen i 1989 kom Nordre Land kommune sin rett til uttak av konsesjonskraft. I 2013 gav salget av konsesjonskraft en inntekt i driftsregnskapet på kr 6,8 mill.

I tillegg til konsesjonskraftsalget gir vannkraftutbyggingen eiendomsskatteinntekter. I 2013 utgjorde eiendomsskatten fra kraftverkene kr 11,9 mill. I tillegg til eiendomsskatt på kraftverk, hadde kommunen i 2013 eiendomsskatteinntekter fra på andre verker og bruk på kr 2,3 mill.

Naturressursskatten er en særskatt for kraftselskap. Skatten skal sikre kommunene med kraftproduksjon en stabil del av de samlede skatteinntektene fra kraftverkene. For Nordre Land kommune utgjorde naturressursskatten nesten kr 7,5 mill. i 2013.

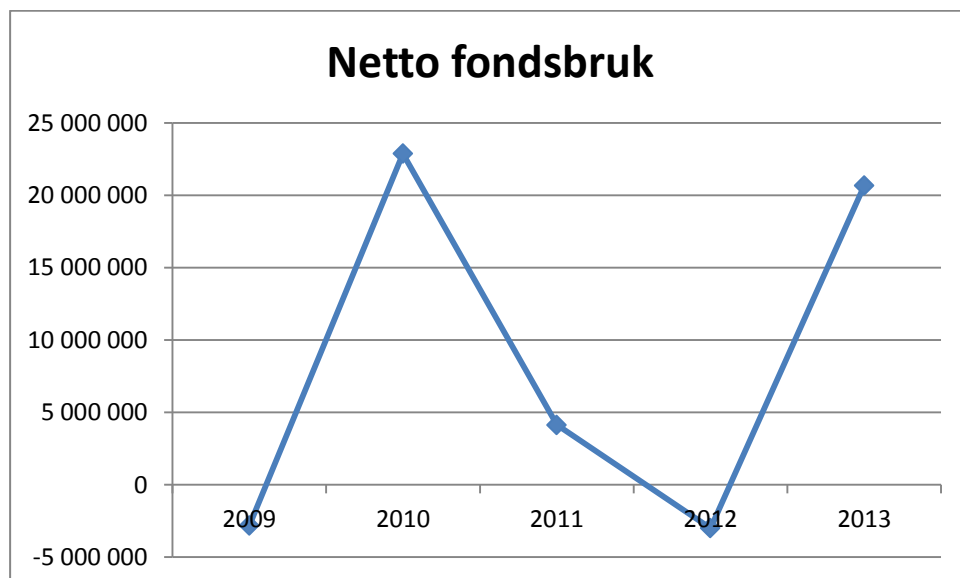
Konsesjonsavgifter, som skal gi kommunen en erstatning for generelle skader og ulemper som følge av vannkraftutbyggingen som ikke blir kompensert på annen måte, utgjorde i 2013 kr 2,18 mill. Inntektene fra konsesjonsavgiftene avsettes til næringsfond og brukes til tiltak rettet mot næringslivet i Nordre Land.

Nordre Land kommune eier 2/3 av VOKKS AS. Som eier mottok Nordre Land kommune kr 4,5 mill. i utbytte i 2013. I tillegg til utbytte mottok Nordre Land kommune kr 3,5 mill. i renter på ansvarlig lån gitt til VOKKS AS.

1.3 FONDSBRUK

I 2013 brukte Nordre Land kommune vel kr 27 mill. fra fond. Av dette utgjorde kr 12,3 mill. avsetningen av fjorårets premieavvik som ble brukt til å dekke årets utgiftsføring. Nordre Land kommune avsatt kr 13,8 mill. til fond i fjor. Netto fondsbruk ble kr 13,2 mill. Altså ble det brukt kr 13,2 mill. av oppsparte midler inn i regnskapet. Det er fondsbruken som bidrar til et positivt regnskapsresultat for 2013.

Grafen nedenfor viser netto fondsbruk de siste fem årene:

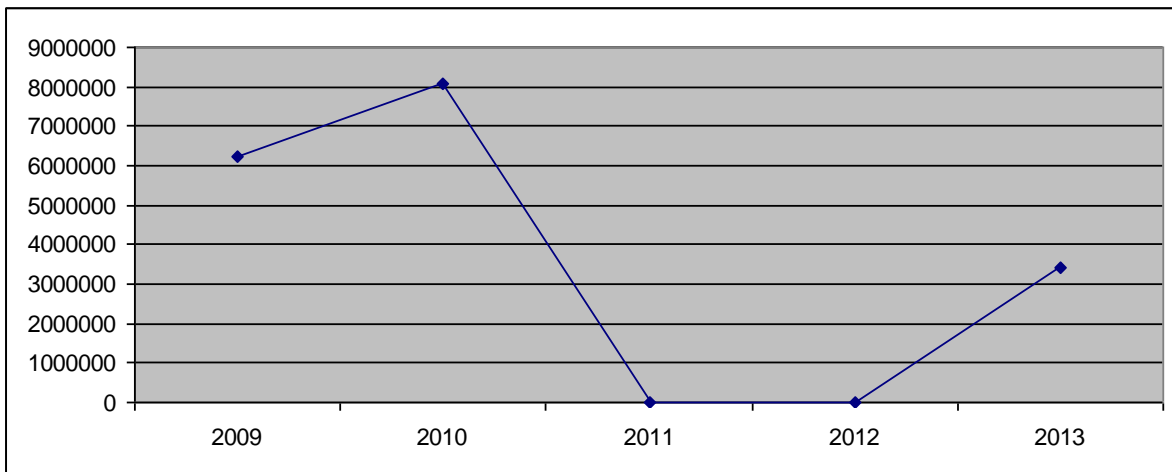
Grafen viser at det i 2009 og 2012 ble avsatt mer til fond enn det ble brukt av fond. Disse årene ble fondene styrket. De andre årene har det vært til dels stor bruk av fond sammenlignet med det som er blitt avsatt. Dette har tært mye på oppsparte midler. 2010 skiller seg ut med stor fondsbruk knyttet til utkjøp av Jernbaneområdet og bruk av ubundet investeringsfond til finansiering av rehabiliteringen av Dokka barneskole. I 2013 er premieavviksavsetningen som slår hardt inn.

2 ØKONOMISK STILLING

Ved å benytte økonomiske nøkkeltall har man et grunnlag for å vurdere om kommunens virksomhet drives økonomisk forsvarlig. Nivåene på de beregnede nøkkeltallene må vurderes opp mot måltall for å avgjøre om en verdi er god eller dårlig. Siden Nordre Land kommune ikke hadde økonomiske mål i Handlingsplanen for 2013-2016, benyttes anbefalinger fra statlige myndigheter og snittet i Oppland eller landsgjennomsnittet som sammenligningsgrunnlag for Nordre Land kommune sine økonomiske nøkkeltall for 2013.

2.1 REGNSKAPSRESULTAT

Nordre Land kommune legger frem et regnskapsmessig resultat for 2013 med et mindreforbruk på kr 3,395 mill. Resultatet for både 2012 og 2011 var balanse etter forskriftsmessige strykninger av budsjetterte avsetninger. I 2012 var resultatet før strykninger – 2,86 mill. og i 2011 - 47.000,-. Grafen nedenfor viser utviklingen i regnskapsresultatet de siste fem år:

Regnskapsresultatet i det kommunale regnskapet sier lite om det økonomiske resultatet, da bruk av fond er med i regnskapsresultatet. Nordre Land kommune brukte netto kr 13,2 mill. av oppsparte midler inn i regnskapet, noe som er med på å bedre regnskapsresultatet for 2013.

2.2 NETTO DRIFTSRESULTAT

Netto driftsresultat er hovedindikatoren for økonomiske balansen i en kommune. Det viser hva kommunen sitter igjen med av løpende inntekter etter at løpende utgifter er trukket fra. Netto driftsresultat er et uttrykk for hva kommunen har til disposisjon til avsetninger og finansiering av investeringer.

Netto driftsresultat er en regnskapsbenevnelse som kun brukes i kommuneregnskapet. Sammenhengen mellom netto driftsresultat og det regnskapsmessige resultatet er som følger:

Driftsinntekter

- driftsutgifter

= Brutto driftsresultat

- renter og avdrag

= Netto driftsresultat i kroner

+ Bruk av fond

- Avsetning til fond

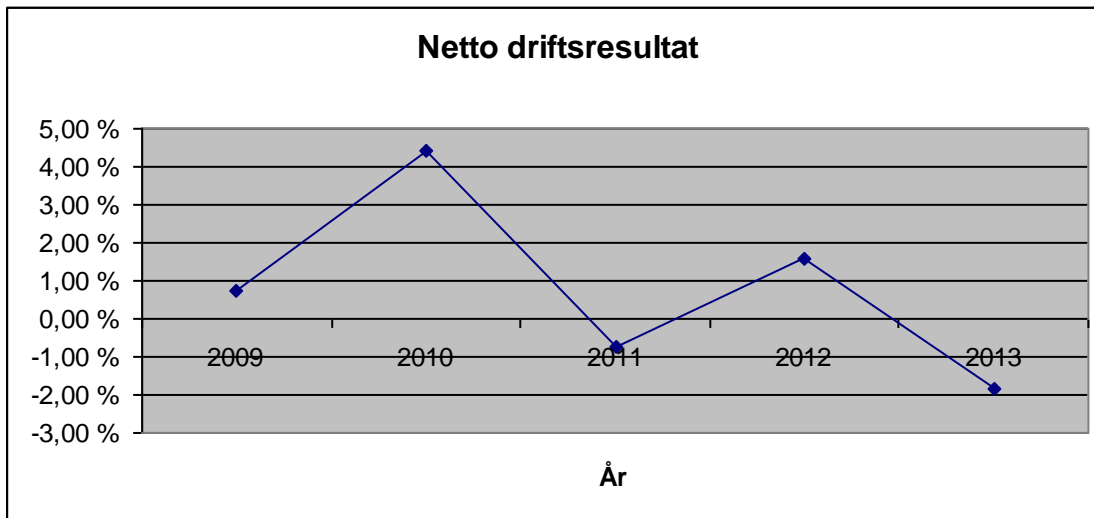
- Overført til investeringsregnskapet

= Regnskapsmessig resultat

Netto driftsresultat ble kr – 9,8 mill. i 2013 og utgjorde – 1,86 % av kommunens driftsinntekter. Over tid bør netto driftsresultat ligge på minst 3 %. Netto driftsresultat for alle landets kommuner utenom Oslo var i 2013 2,4 %. Snittet i Oppland var 1,5 %.

Med et negativt netto driftsresultat i 2013 har Nordre Land kommune hatt høyere driftsutgifter enn

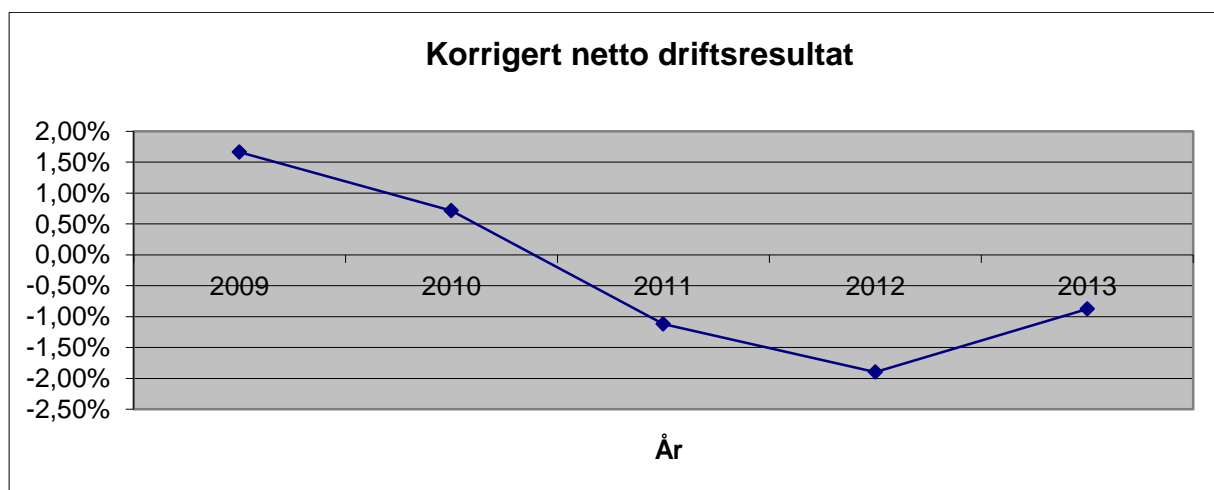
driftsinntekter, altså har kommunen brukt mer penger enn den fikk inn i 2013. Figuren nedenfor viser utviklingen i netto driftsresultat siste 5 år:

Som man ser av grafen er det kun i 2010 at Nordre Land kommune hadde et netto driftsresultat på linje med Fylkesmannens anbefalinger. En kommune som over tid har et lavere netto driftsresultat enn anbefalt, er vurdert å ikke ha en bærekraftig økonomi på lang sikt.

I netto driftsresultat ligger også inntektsføringen av momskompensasjonen fra investering. Dette er med på å bedre netto driftsresultatet siden dette kommer som en inntekt i driftsregnskapet. I år med store investeringer vil dette forholdet påvirke nettodriftsresultat vesentlig, og gi et vesentlig bedre resultat enn det som er reelt.

I tillegg er premieavviket knyttet til pensjon et forhold som påvirker netto driftsresultat i stor grad. I år med store premieavvik vil også dette forholdet utgjøre vesentlig påvirkning på netto driftsresultatet. Siden positive premieavvik skal amortiseres påfølgende år, vil premieavviket påvirke både i positiv og negativ retning. Et mer korrekt bilde av resultatet av den rene driften i kommunen, altså et netto driftsresultat korrigert for momskompensasjon fra investering og premieavvik, viser et korrigert netto driftsresultat for 2013 på kr – 16,9 mill. Nedgangen skyldes at det korrigeres for inntekter både på pensjonsområdet og momskompensasjonen fra investering. Figuren nedenfor viser utviklingen i korrigert netto driftsresultat siste 5 år:

Korrigert netto driftsresultat gir et riktigere bilde av resultatet i driften til en kommune. For Nordre Land

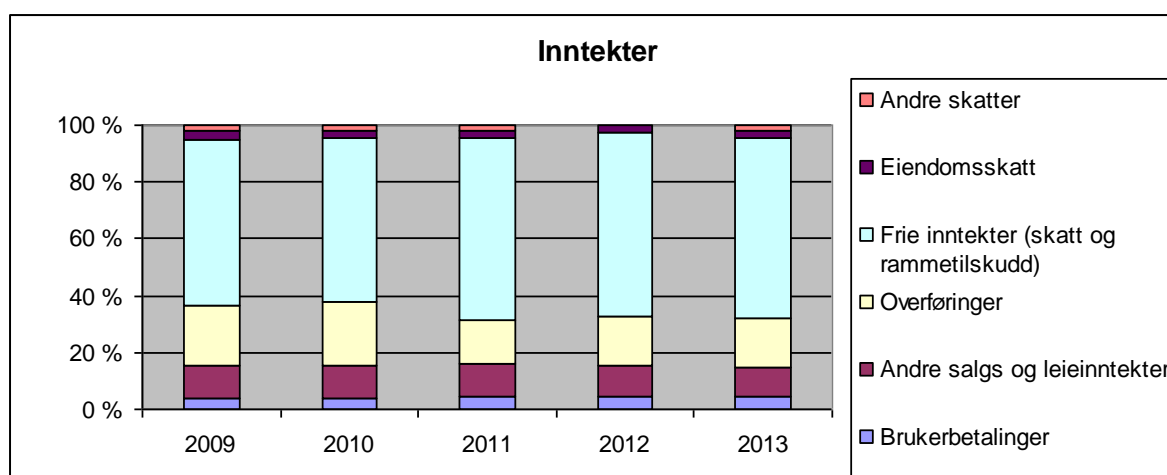
kommune er korrigert netto driftsresultat i svakere i 2010, 2011 og 2012 enn det ukorrigerede. I 2009 er det utgiftsføring av et stort premieavvik fra 2008 som gir bedre korrigert netto driftsresultat. Dårligere korrigert netto driftsresultat i 2010 er knyttet til store inntekter fra momskompensasjon fra investering. I 2011 gjør korrigering for momskompensasjonsinntektene fra investering at korrigert netto driftsresultat blir enda mer negativt. I 2012 var det store inntektsføringer knyttet til premieavviket og korrigert nettodriftsresultat i 2013 ender på en bedring til -0,88 % som følge av korrigeringen av premieavviksutgiftsføringen.

2.3 INNTEKTSUTVIKLING

	Regnskap 2013	Budsjett 2013	Avvik i forhold til budsjett	Regnskap 2012	Vekst fra 2012 Nordre Land kommune	Vekst fra 2012 landet
Skatt	120 603 424,75	120 378 000	225 424,75	113 528 354,86	6,23 %	5,7 %
Rammetilskudd	221 941 133,00	223 087 000	-1 145 867,00	212 310 980,00		
Sum frie inntekter	342 544 557,75	343 465 000	920 442,25	325 839 334,86		

Nordre Land kommunes frie inntekter (skatt og ramme) ble i 2013 kr 342,5 mill. Dette var kr 920.000,- lavere enn budsjettet. Skatteinntekter ble litt høyere enn anslaget og dette er hovedsakelig knyttet til økt naturressursskatt, mens lavere rammetilskudd skyldes hovedsakelig en nedgang i antall innbyggere fra 1.7.2012 som budsjettet bygger på (6.774 innbyggere) til 1.1.2013 som innbyggertilskuddet i rammetilskuddet er beregnet etter. Da var det 6.700 innbyggere i Nordre Land.

Søylediagrammet nedenfor viser hovedgruppene av inntektene til Nordre Land kommune og hvordan disse har utviklet seg de siste fem årene:

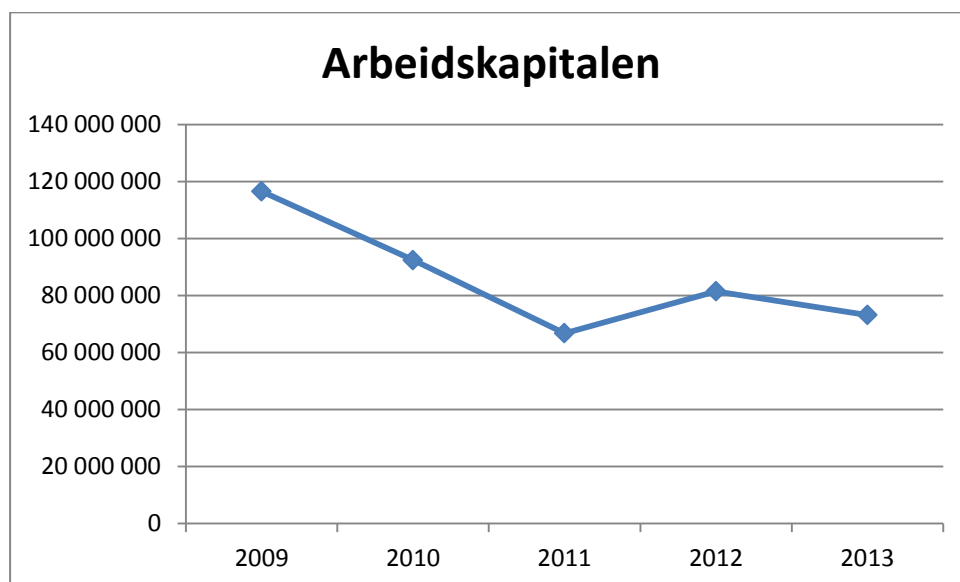
Som man ser av diagrammet er hovedinntektene til Nordre Land kommune er knyttet til de frie inntektene. Videre er overføringer fra staten i form av refusjon sykepenger/fødselspenger, momskompensasjon og øremerkede statstilskudd viktige inntektskilder. Salgs og leieinntekter hovedsakelig knyttet til husleie er den

tredje største inntektsposten. Inntektene fra brukerbetalingen knyttet til for eksempel barnehage, SFO, opphold i institusjon, kommunale eiendomsavgifter osv. er stabil og utgjør rundt 4 % av inntektene. Inntekter fra eiendomsskatt på verker og bruk og andre skatter for eksempel konsesjonsavgifter og naturressursskatten, er den femte største inntektskilden.

2.4 ARBEIDSKAPITALEN

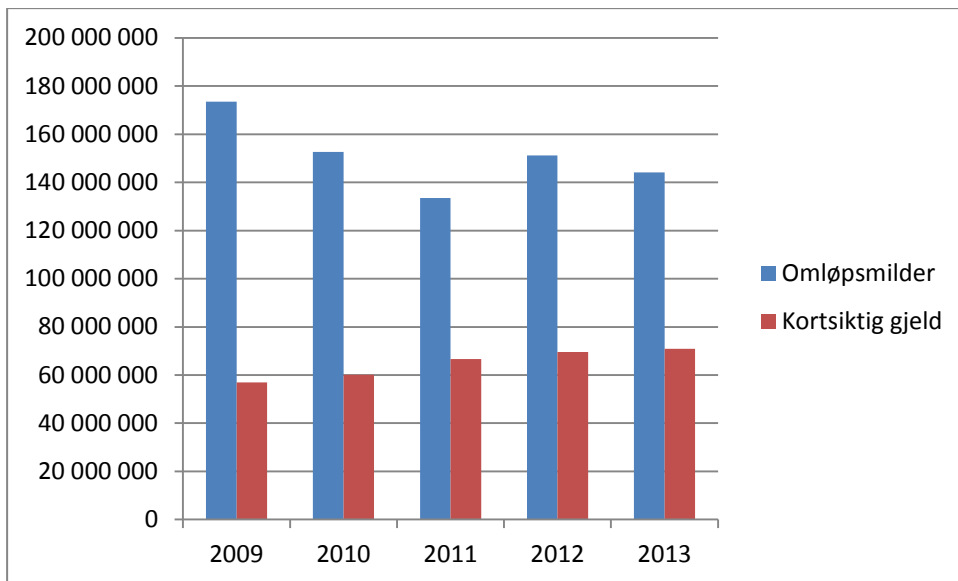
Kommuneregnskapet skal vise all anskaffelse (inntekter og innbetalinger) og anvendelse (utgifter og utbetalinger) av midler. Det betyr at kommuneregnskapet er et arbeidskapitalregnskap. Når anskaffelsen av midler er større enn anvendelsen, vil endringen bety at arbeidskapitalen er økt i perioden.

For å regne ut arbeidskapitalen kan man se på forskjellen mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Grafen nedenfor viser utviklingen i arbeidskapitalen de siste fem årene:

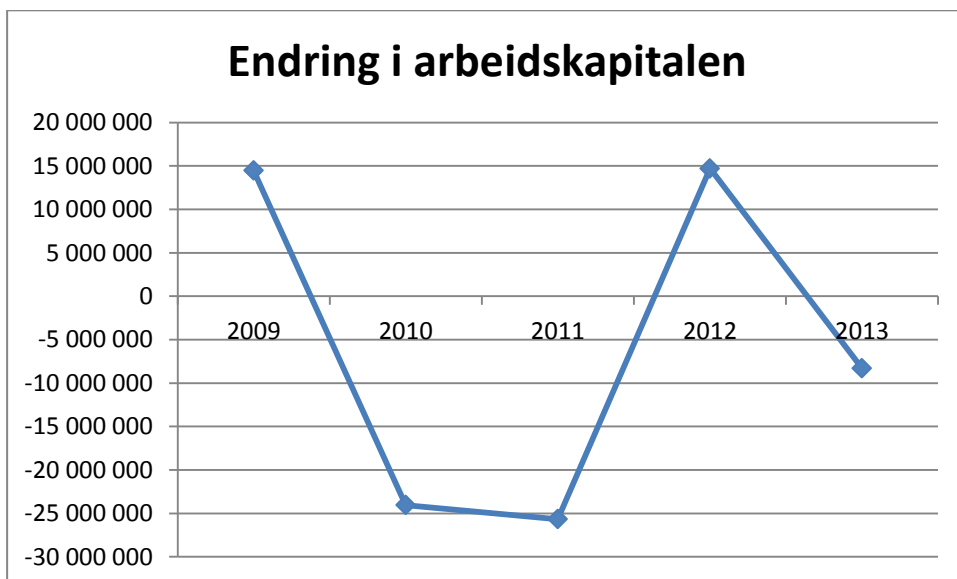
Av grafen ser en at arbeidskapitalen ble betydelig redusert fra 2009 og frem til 2011. At arbeidskapitalen ble redusert synliggjør at kommunen hadde større utgifter og utbetalinger enn de inntektene og innbetalingene som kom inn disse årene. Dette ble igjen noe bedre i 2012, mens det falt igjen i 2013.

For å finne ut hvorfor arbeidskapitalen endres, må en se på forholdet mellom omløpsmidlene og den kortsiktige gjelden fra år til år. Grafen nedenfor viser utviklingen i omløpsmidlene og den kortsiktige gjelden, og synliggjør hvorfor arbeidskapitalen endrer seg:

Grafene ovenfor viser at fra 2009 til 2011 ble både omløpsmidlene redusert og samtidig som den kortsiktige gjelden økte. I 2012 økte omløpsmidlene igjen, og kortsiktig gjeld er tilnærmet uendret. Dette gir en bedring i arbeidskapitalen. I 2013 reduseres omløpsmidlene igjen og kortsiktig gjeld øker noe.

Endringer i arbeidskapitalen gir uttrykk for endringer i kommunens likvide situasjon. Arbeidskapitalen er redusert med kr 8,3 mill. i 2013. For Nordre Land kommune ble omløpsmidlene redusert i tillegg til at den kortsiktige gjelden ble økt. Dette gir en forverring av likviditeten. I 2012 hadde Nordre Land kommune en økning i arbeidskapitalen som følge av at omløpsmidlene økte mer enn den kortsiktige gjelden. Økningen i omløpsmidlene er i all hovedsak knyttet til premieavviket. Figuren nedenfor viser endringene i arbeidskapitalen de siste fem årene:

Når det gjelder endringer i arbeidskapitalen er premieavviket knyttet til pensjon en vesentlig faktor. I år med utgiftsføring av store avvik, blir arbeidskapitalen påvirket negativt. I 2013 bidro dette til å gi en reduksjon i arbeidskapitalen.

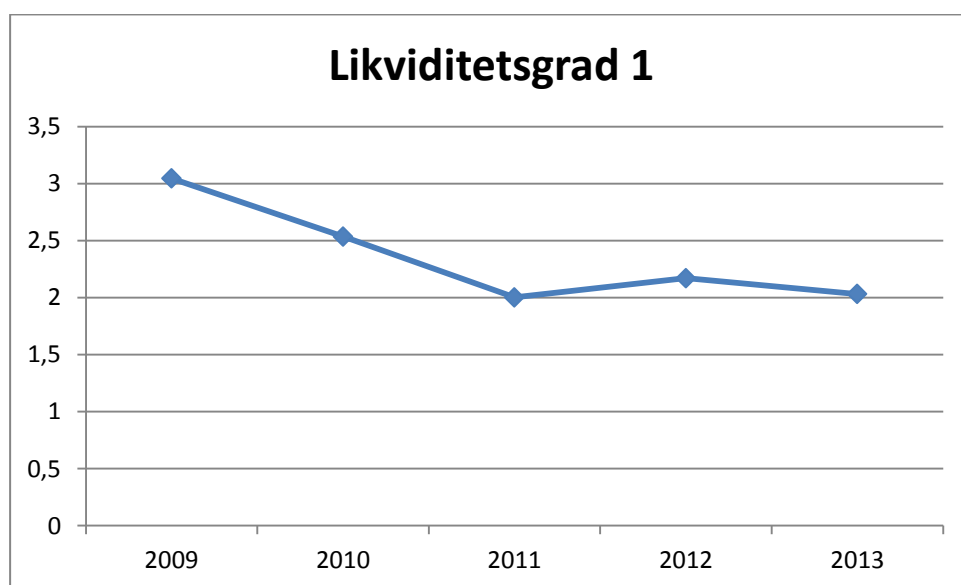
2.5 LIKVIDITET

Begrepet likviditet er knyttet til kommunens evne til å dekke sine kortsiktige forpliktelser og tar utgangspunkt i forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Nordre Land kommune har gjennom årene hatt en god og tilfredsstillende likviditet. Men år med store premieavvik og utstrakt bruk av fondsmidler, har gitt perioder med dårligere likviditet.

Det er to nøkkeltall som benyttes for å bedømme likviditeten ved årsskiftet:

Likviditetsgrad 1 = omløpsmidler/kortsiktig gjeld

Her bør nøkkeltallet være større enn 2, fordi noen av omløpsmidlene kan være mindre likvide. Grafen nedenfor viser utviklingen i nøkkeltallet de siste fem år:

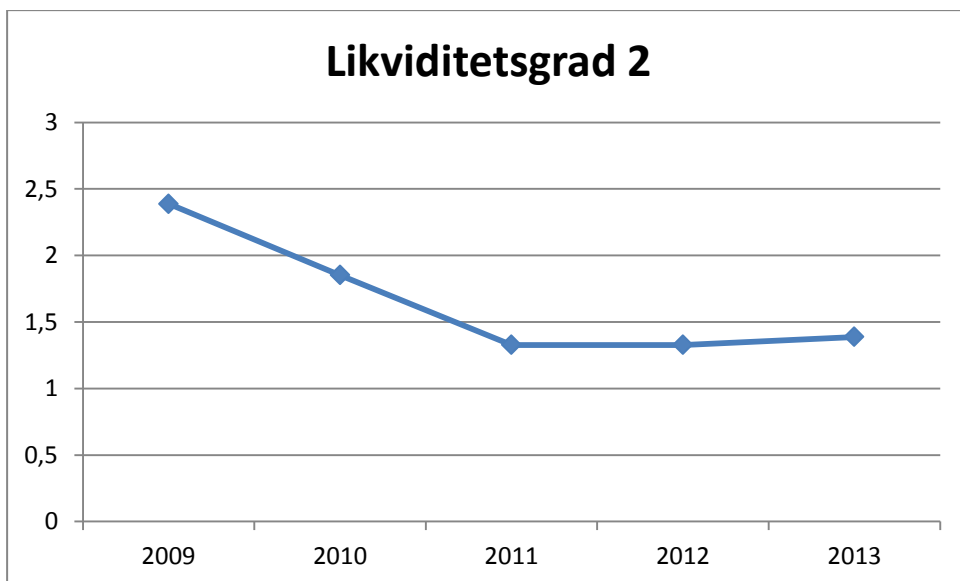

Likviditeten har gradvis gått ned de siste fem årene, med unntak av 2012. Nøkkeltallet ligger på det anbefalte nivået.

Likviditetsgrad 2 = mest likvide omløpsmidler/kortsiktig gjeld

Her bør nøkkeltallet være større enn 1. De mest likvide omløpsmidlene er kasse, bank og markedsbaserte plasseringer som er klassifisert som omløpsmidler og sertifikater som kan omgjøres til kontanter fort.

Som grafen nedenfor viser har også likviditetsgrad 2 blitt vesentlig redusert fra 2009 til 2011. Siden da har likviditeten vært relativt uendret, og nøkkeltallet ligger godt over anbefalt nivå.

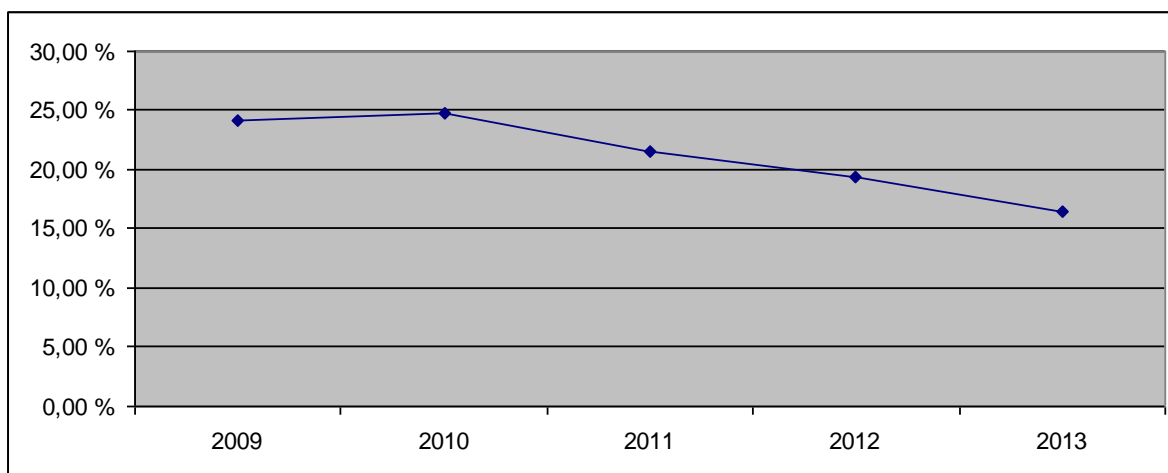

2.6 SOLIDITET

Begrepet soliditet kan forklares som kommunens evne til å tåle tap. Gjeldsgraden og egenkapitalprosenten gir informasjon om soliditeten. Egenkapitalprosenten gir informasjon om hvor stor andel av kommunen samlede eiendeler som er finansiert med egenkapital. Resterende eiendeler er finansiert ved gjeld. Jo høyere egenkapitalprosent, desto bedre er soliditeten.

For 2013 er egenkapitalprosenten 16 %. Det er ingen måltall eller KOSTR-tall for denne parameteren, men i det private næringsliv er en soliditet på mellom 10 - 25 % normalt.

Som man ser av grafen nedenfor har egenkapitalprosenten vært synkende de siste fem årene, fra veldig gode nivåer i 2009 og 2010. I denne perioden har eiendelene økt for hvert år samtidig som egenkapitalen har blitt redusert. Dette viser at Nordre Land kommune øker lånefinansieringen av sine eiendeler.

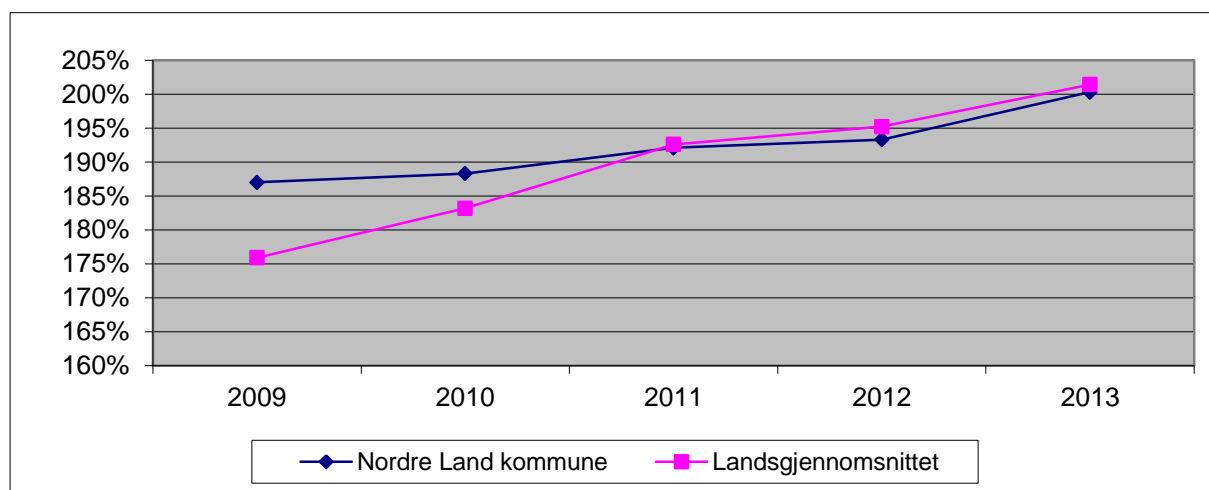

2.7 GJELDSGRAD

Langsiktig gjeld i % av brutto driftsinntekter er et uttrykk for kommunens gjeldsbelastning. Ordinære renter og avdrag på lån skal finansieres av driftsinntektene, og lånegjeld i prosent av driftsinntektene viser langsiktig gjeldsbelastning i forhold til inntektene. I brutto lånegjeld er all gjeld inkludert, også gjeld knyttet til selvkostområdene, startlån/formidlingslån og pensjonsforpliktelsen.

I Nordre Land kommune utgjør den langsiktige gjelden inklusive pensjonsforpliktelsen 200,3 % av brutto driftsinntekter i 2013. Gjennomsnittet for alle landets kommuner utenom Oslo er 201,4 %. For 2012 var det tilsvarende tallet 193,3 %. Dette betyr at den langsiktige gjelden har økt mer enn inntektene som skal dekke nedbetalingen av gjelden. At den langsiktige gjelden har økt mer enn inntektene har vært trenden i Nordre Land kommune de siste årene. At gjelden øker mer enn inntektene som skal dekke renter og avdrag, gjør kommunen mer sårbar overfor renteøkninger. I tillegg vil det bli igjen mindre midler til driften i enhetene da rente- og avdragspostene da vil utgjøre en større andel.

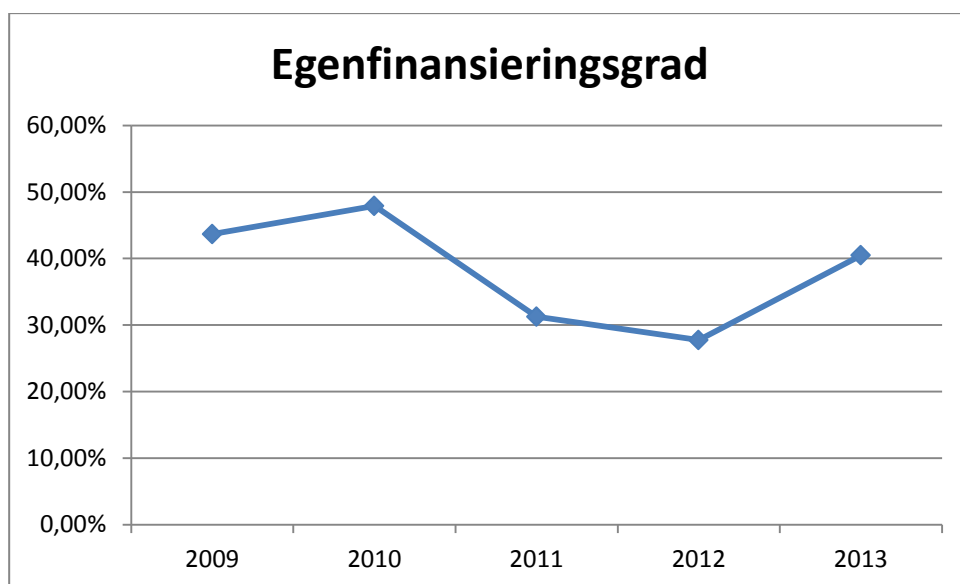
Grafen nedenfor viser utviklingen i nøkkeltallet de siste fem årene:

Som man ser av grafen gjorde gjeldsgraden en økning opp mot landsgjennomsnittet i 2011, og har deretter fulgt utviklingen i kommune-Norge generelt. Nordre Land kommune ligger marginalt under landsgjennomsnittet når det gjelder langsiktig gjeld i prosent av brutto driftsinntekter.

2.8 EGENFINANSIERING AV INVESTERINGER

Investeringer kan finansieres med egne midler som stammer fra tidligere oppsparte midler i fond, inntekter i investeringsregnskapet, overført fra drift eller kommunen kan ta opp lån for å finansiere investeringer i varige driftsmidler. Egenfinansiering av investeringer bidrar til å redusere behovet for å foreta låneopptak og dertil økte rente- og avdragsutgifter på sikt. Grafen nedenfor viser utviklingen i egenfinansieringen av investeringsutgiftene de siste fem årene:

Som grafen viser finansierte Nordre Land kommune ca. 60 % av investeringsutgiftene med lån i 2013, og vel 40 % med egne midler. Dette er en lavere bruk av lånemidler enn de to forutgående årene. Grunnen til lavere lånemiddelbruk i 2013 er i hovedsak knyttet til inntekter i investeringsregnskapet fra salg av eiendommer samt lovpliktig overføring av minst 80 % av momskompensasjonen fra investering tilbake til investeringsregnskapet. I 2012 pliktet man å overføre 60 %, 40 % i 2011 osv.

I KOSTRA er det en indikator knyttet til egenfinansiering av investeringer. Landsgjennomsnittet for 2013 er en egenfinansieringsgrad på ca. 34 %.

3 AVVIK BUDSJETT-REGNSKAP

Kommunen er budsjettstyrt og det er i stor grad tilgangen/bevilgningen av midler som styrer aktiviteten. Avvik fra budsjett er den økonomiske faktoren som følges opp tetttest i løpet av kvartalsrapportene til det politiske nivå og løpende i den administrative økonomistyringen. Det er vanskelig å treffe nøyaktig, men store avvik gjør at man må se nærmere på årsakene og om nødvendig forbedre den økonomiske kontrollen.

3.1 FELLESINNETEKTER /FELLESUTGIFTER

Ansvar		Regnskap i år	Budsjett inkl. endring	Avvik
17112	Konsesjonskraft	-6 777 791,00	-7 193 000	-415 209,00
17311	Andre næringsformål	-4 210 699,36	-4 100 000	110 699,36
81111	Skatter	-120 603 424,75	-120 378 000	225 424,75
81121	Eiendomsskatt	-14 208 773,66	-13 948 000	260 773,66
82111	Statlige rammetilskudd	-221 941 133,00	-223 087 000	-1 145 867,00
82521	Moms investering	-5 498 836,48	-6 452 840	-954 003,52
82522	Kompensasjonstilskudd	-3 005 733,00	-3 065 000	-59 267,00

91111	Renter / omkostninger på lån	9 293 767,42	11 120 000	1 826 232,58
91112	Andre renter / omkostninger	-7 972 721,21	-6 400 000	1 572 721,21
92111	Avdrag på lån	14 782 570,00	14 906 000	123 430,00
93111	Disposisjonsfond	-1 209 025,00	-1 435 000	-225 975,00
93121	Bundne driftsfond	61 800,00	0	-61 800,00
97111	Overf.til kapitalregnskap	5 402 840,00	5 402 840	0,00

- = mindreinntekt eller merutgift

+ = merinntekt eller mindreutgift

Ansvar 17311 konsesjonskraft er knyttet til inntektene fra salget av kommunens konsesjonskraft. Lavere strømpriser enn da inntektene ble budsjettet samt ekstrautgift knyttet til avregning av innmatingskostnadene for 2012, har gitt mindreinntekter sammenlignet med budsjett på salg av konsesjonskraft.

Nordre Land kommune hadde merinntekter på skatter sammenlignet med budsjett. Inntektene fra naturressursskatten ble høyere enn budsjettet, gav merinntekten.

Eiendomsskatt fra verker og bruk gav en merinntekt i forhold til budsjett på kr 260.000,-. Dette skyldes økt eiendomsskatteverdi på enkelte kraftverk i tillegg til skatt fra et nytt objekt. Eiendomsskatteverdien på kraftverkene i Nordre Land kommune beregnes av Skattedirektoratet.

Statlige rammetilskudd gav en mindreinntekt på over kr 1,1 mill. Mindreinntektene er knyttet til nedgang i folketallet og dermed lavere innbyggertilskudd. Selv om rammetilskuddet økte på enkelte andre områder, utgjorde nedgangen i innbyggertilskuddet så mye at det ble en mindreinntekt totalt sett på området.

Momskompensasjon fra investering ble lavere enn budsjettet på grunn av at flere av investeringsprosjektene ble mer forskjøvet i tid enn det budsjettet la opp til. Da vil utgiftene påløpe senere år, og følgelig vil momskompensasjonen også komme senere. For 2013 må moms fra investering sees i sammenheng med overføring til kapitalregnskapet, siden kommunen nå er pålagt å overføre minst 80 % av momsen fra investering tilbake til investeringsregnskapet. Fra 2014 går ikke lenger momskompensasjonen fra investering via driften, og den inntektsføres da direkte i investeringsregnskapet.

Renter og omkostninger knyttet til Nordre Land kommune sine lån i Kommunalbanken, KLP og Husbanken ble kr 1,8 mill. lavere enn budsjettet. Dette skyldes lavere rente på innlånene enn budsjettet gjennomsnittlig flytende rente på 2,84 %. Gjennomsnittlig rente i 2013 ble 2,79 %.

Også området andre renter og omkostninger gav en merinntekt i 2013. Renter på bankinnskudd gav en merinntekt på nesten kr 500.000,-. Dette skyldes mer innestående i banken som følge av låneopptak i september. Også de alternative plasseringene har gitt en merinntekt, og der er det særlig aksjefondene som har gitt merinntekter i form av urealiserte gevinster som følge av verdiøkning.

Bruken av disposisjonsfond på fellesområdet er knyttet til 435.000,- i opprinnelig budsjett som ble vedtatt brukt for å oppnå balanse i budsjettet for 2013 og kr 1 mill. fra K-sak 15/13 Økt bemanning i enheten Omsorg og rehabilitering.

3.2 ENHETENE

Kap.	Resultatenhet	Regnskap i år	Rev. Budsjett	Avvik B-R
11	Politisk styring	3 935 603,30	5 290 589,00	1 354 985,70
12	Rådmannskontoret	30 109 649,90	30 814 528,00	704 878,10
17	Næring	-10 988 490,36	-11 293 000,00	-304 509,64
18	Kirke og trossamfunn	5 210 220,90	5 154 000,00	-56 220,90
19	Pensjonsforhold	-2 966 491,67	0,00	2 966 491,67
221	Dokka barneskole	23 658 272,65	22 620 500,00	-1 037 772,65
222	Torpa barne- og ungdomskole	19 264 255,68	17 781 212,00	-1 483 043,68
223	Dokka ungdomsskole	15 164 053,90	15 207 508,00	43 454,10
224	Voksenopplæring	181 495,04	1 908 806,00	1 727 310,96
225	Skoleskyss	3 326 488,89	3 068 000,00	-258 488,89
233	Torpa barnehage	9 052 729,59	9 530 474,00	477 744,41
234	Dokka Barnehage	18 994 307,75	18 844 367,00	-149 940,75
236	Nordsinni barnehage	5 474 260,46	5 777 622,00	303 361,54
24	Skole og barnehageadm.	2 299 222,17	2 500 140,00	200 917,83
29	Kulturskole	2 521 960,34	2 467 130,00	-54 830,34
31	NAV -Sosialkontor	6 753 529,25	6 577 243,00	-176 286,25
33	Familie og helse	43 416 521,25	42 986 348,00	-430 173,25
36	Omsorg og rehab.	112 722 869,38	111 810 190,00	-912 679,38
39	Samhandlingsreformen	10 423 125,00	8 632 000,00	-1 791 125,00
44	Teknisk drift	36 437 098,65	38 472 870,00	2 035 771,35
45	Selvkostområder VARF	-5 710 077,63	-6 400 369,00	-690 291,37
51	Kultur	6 828 244,44	6 977 690,00	149 445,56
71	Plan/miljø og næring	3 788 498,92	3 450 624,00	-337 874,92
75	Bygg / oppmåling	1 605 695,45	1 158 528,00	-447 167,45
91	Renter / omkostninger lån	69 729,17	0,00	-69 729,17

+ = mindreforbruk - = merforbruk

Området politisk styring inneholder i tillegg til de politiske organene, lønnsporten som fordeles enhetene i tråd med inneværende års lønnsoppgjør. I 2013 ble lønnsoppjøret lavere enn den avsatte lønnsporten. Dette utgjør den vesentligste delen av mindreforbruket på området politisk styring.

Det positive avviket på rådmannskontoret skyldes i stor grad mottatt legalpant fra Spåtind RA etter at Nordre Land kommune vant saken i Høyesterett.

På området næring er det en mindreinntekt knyttet til salg av konsesjonskraft. I budsjettet for 2013 var det budsjettert med en gjennomsnittlig salgpris på konsesjonskraften på 30,67 øre/kWh. Litt lavere gjennomsnittlig pris samt en avregning av innmatingskostnadene fra 2012, har gitt en mindreinntekt på området.

Pensjonsforhold er fellesområdet der premieavviket inntektsføres og amortiseres, samt der avregningen av pensjon gjøres. Merinntekten på pensjonsområdet i 2013 er i hovedsak positive premieavvik inneværende år. Amortiseringen av fjorårets premieavvik er dekket av fond som ble avsatt i 2012.

Grunnskolene inklusive Nordre Land læringscenter har et samlet merforbruk på i underkant av en million kroner. Merforbruket her skyldes et merforbruk på Dokka barneskole på ca. kr 1 mill. og Torpa barne- og ungdomsskole på vel kr 1,4 mill. Merforbruket på Dokka barneskole kommer av høyere lønnsutbetalinger som følge av at skolen denne høsten kun hadde faglært personell. Høyt sykefravær i vinter/vår og dertil stort faglært vikarinneleie. For Torpa barne- og ungdomsskole skyldes merforbruket utfordringer som har oppstått gjennom året med elever med spesielle behov og behov for noe høyere bemanning på SFO pga. elever med særskilte behov. I tillegg har også Torpa barne- og ungdomsskole høyere andel faglært personale i 2013, noe som gir høyere lønnsutgifter. Nordre Land læringscenter har et mindreforbruk på kr 1,7 mill. I tillegg er det noe merforbruk på skoleskiss.

Barnehagene i Nordre Land kommune har et samlet sett et mindreforbruk. Den største enheten Dokka barnehage, hadde et merforbruk i 2013 på vel kr 100.000,-, men både Nordsinni barnehage og Torpa barnehage hadde mindreforbruk.

Sentrale midler til skole og barnehage er knyttet til barnehagekoordinator og skolekoordinator, samt satsningen på kompetanseheving i tråd med kommunedelplan for Nordre Land-skolen. Det er mindreforbruk både på barnehage- og skoleområdet, og dette mindreforbruket er knyttet til sparsommelig forbruk på de fleste av utgiftspostene.

Området sosialkontor er NAV kommunal del. Merforbruket her skyldes merutgifter til bidrag til livsopphold og boutgifter.

Familie og helse har et merforbruk på nesten kr 700.000,-. Merforbruket på området skyldes merforbruk innen Tilrettelagte Tjenester som følge av manglende refusjoner fra andre enheter i organisasjonen.

Omsorg og rehabilitering har et lite prosentvis merforbruk. I forbindelse med tilsyn fra Fylkesmannen har enheten hatt mange utfordringer knyttet til å lukke avvik noe som også har gitt seg utslag økonomisk. Oppgraderinger av datasystemer, samt over 1300 opplæringstimer har gitt økonomiske utfordringer. Enheten hadde i 2013 et overbelegg på Landmo sykehjem og Korsvoll omsorgssenter på over 7 personer gjennom hele året. Dette gir økte utgifter og har bidratt til merforbruket på enheten.

På området Samhandlingsreformen utgiftsføres medfinansieringen av spesialisthelsetjenesten og betaling for utskrivningsklare pasienter. Av merforbruket i 2013 er kr 1,1 mill. knyttet til medfinansieringen, mens betaling for utskrivningsklare pasienter har et merforbruk på kr 624.000,-. Budsjettet for 2013 var basert på erfaringstallene fra 2012, noe som viste seg å være for lavt for 2013. I budsjettet for 2014 er begge postene økt sammenlignet med budsjett for 2013.

Teknisk drift og eiendom har et vesentlig mindreforbruk i 2013. Flommen i mai gav merutgifter på ca. kr 1,2 mill. etter refusjon av skjønnsmidler. Fullt fokus på flomutbedring og begrensninger på øvrig kostnadsbruk i tillegg til flere ubudsjetterte engangseffekter som husleie, refusjon sykepenger og forbigående vakanse som slo positivt ut i løpet av året, forklarer mindreforbruket.

Selvkostområdene vann, avløp, renovasjon og feiing endte samlet med et «overskudd». Deler av overskuddet går til å dekke fremførbare underskudd på områdene, og resten blir avsatt til fond på de enkelte selvkostområder.

Kultur har et mindreforbruk som i hovedsak skyldes at det sommeren 2013 ble iverksatt tiltak for å kompensere for antatt økte utgifter til kinodrift. I løpet av årets siste måneder bedret imidlertid billettinntektene fra kinodriften seg og enheten får derfor et mindreforbruk samlet sett for året.

Plan og næring har et merforbruk som følge av svikt i gebyrinngangen. Inntektssvikten er delvis kompensert ved vakante stillinger. Landbruksvikartjenesten er forutsatt i budsjettet å gå i balanse, mens det i regnskapet er

et underskudd på ca. kr 350.000,-.

4 REDEGJØRELSE FOR LIKESTILLING

Seniorpolitiske satsninger

De ansatte over 62 år gis mulighet for å inngå senioravtale for hvert år de ikke ønsker å ta ut AFP. For arbeidstakere som inngår slik avtale og som fyller 62 år i løpet av kalenderåret, gis det redusert arbeidstid med full lønn tilsvarende 5 arbeidsdager. Fra det året de fyller 64 og fram til 67 år, gis det redusert arbeidstid med full lønn tilsvarende 10 arbeidsdager. Antall fridager gis i henhold til stillingsstørrelse. Alternativt kan det tilrettelegges på arbeidsplassen for inntil kr 20.000,- per år.

For lærere og adjunkter i aldersgruppen 55-59 år gis det 5,8 % nedsatt leseplikt. For de over 60 år er leseplikten nedsatt med 12,5 % i forhold til årsrammen.

Det gis et seniortillegg på kr 7.000,- per år for ansatte for aldersgruppen 64-66 år som ikke tar ut avtalefestet pensjon, AFP. (Forhandlet i år 2000, gjelder ikke lærere).

Videre blir det hvert annet år arrangert seniordag for ansatte fra 60 år.

Øvrige tiltak for å fremme like stilling og hindre diskriminering

Nordre Land kommune har en visjon i arbeidsgiverpolitikken: *LandsByLivet – mangfold og muligheter*.

- Det er nedfelt i rutinene for tilsetting at uønsket deltid alltid skal vurderes i forhold til kvalifikasjonsprinsippet før eksternt utlysning.

- Fokus på likelønn i lønnsforhandlinger, uavhengig av sentrale føringer. Dette gjelder stillinger på alle nivåer, fra assistenter, fagarbeidere, høgskole til lederavlønning.

- For sykepleiere, hvor kvinner er i klart flertall, ble det i 2012, for å gi et lønnsloft gitt, et lønnstillegg for ansatte ved 16 års ansiennitet.

- Barnehagene har arbeidet målrettet for å rekruttere menn. For å gjøre disse stillingene mer attraktive, også for menn, ble det ved lønnsforhandlinger i 2012 fremforhandlet lønnstillegg for førskolelærere med mindre enn 8 år ansiennitet. Tilsvarende ble gjort for undervisningsstillinger i skoleverket.

- Det er videre fokus på likelønn ved rekruttering. Fastsettelse av lønn utover tariff avgjøres sentralt, slik at det er mulig å holde fast ved denne policyen.

- Nordre Land kommune har i sin tilsettingsprosedyre nedfelt at begge kjønn ønskes representert på arbeidsplassene. Dette skal også gjenspeiles i forhold til utvelgelse til intervju til ledig stilling. Det gjelder også etnisitet og nedsatt funksjonsevne.

- Tilsettinger skjer etter kvalifikasjonsprinsippet, men i henhold til Hovedtariffavtalens bestemmelser § 2.2 skal det når begge kjønn står kvalifikasjonsmessig likt, foretrekkes kvinnelig søker når dette kjønn er underrepresentert.

- Universell utforming av arbeidsplassene og tilrettelegging for arbeidstakere som er syke eller står i fare for å bli syke.
- Egen stilling som HMS rådgiver.
- Innvilger omsorgspermisjoner i stor grad, tilrettelegger for gunstig arbeidstid og stillingsstørrelser, fleksitid.
- Rutiner for intern varsling om kritikkverdige forhold, for eksempel mobbing og trakassering.
- Coaching og fadderordning for nytilsatte medarbeidere.
- Nedfelt policy for å hindre mobbing og trakassering i dokumentet Arbeidsgiverpolitikk og Etske retningslinjer.
- Informasjon i seminarer for ledere, verneombud og tillitsvalgte om lovbestemmelser om å fremme likestilling, hindre diskriminering pga. alder, etnisitet og nedsatt funksjonsevne.

Nordre Land kommune ønsker å øke fokuset på kompetanse og kompetanseutvikling hos sine medarbeidere. Som et ledd i denne satsingen søkte kommunen og ble tatt opp i et utviklingsprogram som heter Saman om ein betre kommune i november 2012. Saman om ein betre kommune er et trepartsamarbeid mellom Kommunal- og regionaldepartementet, KS, LO Kommune, YS Kommune, Unio og Akademikerne. Programmet varer til 2015, og gir støtte til lokale prosjekter. Nordre Land kommune deltar i programmet med følgende delprosjekter:

Strategisk kompetanseplan i enhet Teknisk Drift og Eiendom: Her ble det utarbeidet en mal for strategiske kompetanseplaner som skal benyttes i de øvrige enheter i kommunen, samtidig som den inneholdt konkrete tiltak for kompetanseheving i TDE.

Felles kompetanseutvikling i barnehagene: Kompetanseheving for alle ansatte i kommunens barnehager. Dette er et toårig kompetansetiltak i samarbeid med Høgskolen i Oslo og Akershus som fortsetter også i 2014.

Rekruttere og beholde: Formålet med prosjektet er å legge et grunnlag for at kommunen skal kunne skaffe, utvikle og beholde tilstrekkelig kompetanse for å møte framtidens krav. Arbeidet er i full gang.

5 ETIKK

Nordre Land kommune jobber for å sikre høg etisk standard i tjenesteyting. Kommunen har revidert etiske retningslinjer, som gjelder både folkevalgte og ansatte i Nordre Land kommune. Det undervises i etikk med tilhørende gruppearbeid og refleksjon på introduksjonssamlinger for nytilsatte og i personalseminarer for ledere, verneombud og tillitsvalgte. Det gjennomføres etiske og verdibaserte refleksjoner på arbeidsplassene relatert til Etske retningslinjer og verdiene i arbeidsgiverpolitikken.

I 2011 gikk Nordre Land kommune inn i prosjektet "Etikk i hverdagen" gjennom et KS nettverk for helse- og omsorgssektoren. Målet med prosjektet er å implementere "Etikk i hverdagen" i hele organisasjonen, som en ordinær del av driften. Målsettingen er:

- Økt kompetanse i forhold til etisk refleksjon
- Bedre tjenester, mer fornøyde brukere
- At ansatte skal handle etisk forsvarlig i tråd med kommunens verdier om å være åpen, offensiv og ansvarlig
- Økt fokus på relasjoner på alle nivå
- Etablere møteplasser for etisk refleksjon, evt. bruke eksisterende møter.

I prosjektet er det utført og oppnådd følgende:

- Det gjennomføres etisk refleksjon etter fastsatt plan i fem avdelinger/enheter
- Nettverkssamlinger gjennomføres to ganger i året
- Det brukes spørreundersøkelse og logg
- Det er laget etikk-bokser med alt utstyr og materiell til hver avdeling
- Det har vært informasjon om prosjektet i kommunens internavis "Komposten"
- Det har vært informert i blant annet barnehagene, regionalt eldreråd, hovedutvalg for levekår, nyansatt-dager om prosjektet
- Medarbeiderundersøkelsen viser at fokus på etikk er høynet og at det er økt bevissthet rundt dette
- Utarbeidet nye etiske retningslinjer for kommunen

Videre er det planlagt følgende tiltak i prosjektet:

- Kjøpe planlagt opplæring for tre nye avdelinger i "Etikk i hverdagen" høsten 2014
- Fortsette med nettverkssamlinger og internopplæring til ressurspersoner i avdelinger som har startet og nye avdelinger som skal i gang
- Nye ressurspersoner deltar i implementering videre i organisasjonen
- Etikk tema på personalseminarer og introduksjonssamlinger
- På forespørsel informere om etikk internt og eksternt
- Refleksjon som tema i ledertrening

6 INTERNKONTROLL

Internkontroll er kvalitetssikring. Hensikten med internkontroll er å sikre og dokumentere virksomhetens aktiviteter, måloppnåelse og etterlevelse av regelverk. En annen del av internkontrollen er å avdekke problemer, feil og mangler samt å unngå gjentakelser av disse. Rådmannen har ansvaret for at et internkontrollsystem etableres. Rådmannen har ansvar for å drive tilstrekkelig internkontroll til å sikre betryggende kontroll, det vil si å påse at regelverk etterleves og at mål nås. Kravet til internkontroll i norske kommuner er forankret i en rekke bestemmelser i Kommuneloven, særlover samt forskrifter.

Nordre Land kommunen har ennå ikke utviklet et sammenhengende og kvalitetssikret internkontrollsystem, men har innen mange områder både gode rutiner for tjenestene og rutiner for håndtering av avvik. Det aller meste av internkontrollen skjer kontinuerlig gjennom daglig arbeid på ulike tjenesteområder og i enhetene. Å etablere en «kvalitetskultur» krever fokus på internkontroll som styringsprinsipp og arbeidsmetodikk, noe som er både kompetanse- og ressurskrevende. Rådmannen iverksatte derfor høsten 2013 et eget internkontrollprosjekt for derigjennom å få organisasjonen til å sette fokus på arbeidet med internkontroll. Prosjektet skal legge grunnlaget for god styring av vår virksomhet og bidra til å øke evnen til å nå vedtatte mål.

Prosjektet er delt i to faser; forprosjekt og hovedprosjekt. Forprosjektet består av en vurdering av innkjøp av et elektronisk kvalitetssystem samt kartlegging av sektorovergrepene dokumenter. Forprosjektet går fra desember 2013 til mars 2014.

Hovedprosjektet består av opplæring og oppstart av risiko- og sårbarhetsanalyser for alle tjenesteområder, innføring av tjenestebeskrivelser samt gjennomgang og opplæring i avvikshåndtering. Hovedprosjektet går i fra mars 2014 til desember 2014.

Målet med internkontrollprosjektet er at arbeidet med internkontroll skal bli en naturlig del av organisasjonens driftsoppgaver senest etter at prosjektet er ferdig. Dette krever at internkontroll blir gjennomgående i alle organisasjonsledd og involverer alle ansatte.

Som ledd i dette ble Nordre Land kommune som en av sju kommuner med i et nettverksprosjekt om egenkontroll i regi av Fylkesmannen i Oppland. Målet for prosjektet er få til et godt egenkontrollsystem som bidrar til god styring, læring og helhetlig utvikling av kommunal tjenesteyting og forvaltningspraksis. Dette prosjektet startet i mai 2013 og sluttføres i mars 2014.

Videre meldte Nordre Land kommune seg på i KS' nettverk for internkontroll. Nettverket hadde første samling i august 2013 og er tenkt som møteplass for å gi ny kunnskap, dele erfaringer og arbeid med forbedringer i forhold til internkontroll i egen kommune. Siste samling i nettverket er i mars 2014.

VEDLEGG TIL REDEGJØRELSE FOR LIKESTILLING

Kjønnsbalanse fast ansatte pr. 31.12.2013	2013		2012	
	% menn	% kvinner	% menn	% kvinner
Totalt	19,2 %	80,8 %	20 %	80 %
Stab/støtte/rådmannsgruppa	27 %	73 %	27 %	73 %
Skole/læringscenteret	23 %	77 %	26 %	74 %
Barnehager	2 %	98 %	2 %	98 %
Kultur/kulturskole	55 %	45 %	55 %	45 %
Fam/helse/sosial	18 %	82 %	18 %	82 %
Omsorg og rehabilitering	6,5 %	93,5 %	6 %	94 %
Plan og næring/TDE	59 %	41 %	59 %	41 %

Kjønnsbalanse ledernivå pr. 31.12.2013	Antall menn	Antall kvinner	Sum	% menn	% kvinner	% menn 2012	% kvinner 2012	% menn 2011	% kvinner 2011
Totalt	15	30	45	33,5 %	66,5 %	35 %	65 %	31 %	69 %
Rådmannsgruppe	3	2	5	60 %	40 %	60 %	40 %	60 %	40 %
Enhetsledere	6	8	14	43 %	57 %	42 %	58 %	46 %	54 %
Øvrige pers.ledere	6	20	26	23 %	77 %	27 %	73 %	19 %	81 %

Likelønn – fast ansatte per 31.12.2013. Gjennomsnittslønn per årsverk	M	K	Diff. i menns favør	2012	2011	2010	2009
Alle ansatte, hvor ledergruppen og personalledere er holdt utenom.	kr 400 843	kr 385 035	3,9 %	4,1 %	8,27 %	8,9 %	12,1 %
Enhet							
Stab/støtte	kr 433 292	kr 418 900	3 %	3 %	12,65 %	7,1 %	13,7 %
Familie/helse/sosial (NAV)	kr 370 298	kr 411 216	-11 %	- 10,7 %	-12,14 %	10,4 %	7,4 %
Barnehager	kr 384 550	kr 359 376	6,5 %	6,2 %			
Skole/læringscenteret	kr 455 085	kr 437 974	3,75 %	3,74 %	5,96 %	15,8 %	8,2 %
Kultur/kulturskole	kr 418 141	kr 381 073	8,8 %	7 %	5,26 %	-1,6 %	12,7 %
Plan/næring/TDE	kr 369 982	kr 373 741	-1 %	4 %	3,75 %	-3,3 %	5,9 %
Omsorg og rehab. *	kr 417 129	kr 364 699	12,5 %	- 1,3 %	-0,97 %	-7,3 %	7,9 %
Ledernivå							
Alle ledere totalt	kr 575 806	kr 535 813	6,9 %	5 %	10,34 %	-1,3 %	10,6 %
Alle ledere totalt u/rådmann	kr 556 221	kr 535 813	3,7 %	1,75 %	0,75 %	-3,7 %	6,8 %
Enhetsledere + rådmannsgruppe	Kr 628 460	kr 648 470	-3,1 %	- 0,4 %	5,01 %	7,6 %	15,6 %
Enhetsledere + kommunalsjefer	Kr 603 844	kr 648 470	-7,3 %	- 6,6 %	0,57 %	3,4 %	12,1 %
Personalledere	kr 470 500	kr 479 485	-1,9 %	- 0,9 %	-3,53 %	-12,1 %	-3,3 %

* Den store lønnsforskjellen skyldes stillingen som sykehjemslege. Dette er naturlig nok en høyt lønnet stilling. I 2012 var det kvinnelig lege. I 2013 ble det ansatt mannlig lege. Dette fører til at snittlønna for kvinner går ned fra 2012 til 2013, mens snittlønna for menn går betydelig opp i 2013. Lønn til sykehjemslegen påvirker

snittlønna for menn i mye større grad enn kvinner, da det er svært få mannlige ansatte i omsorg og rehab. (Tall uten sykehjemslege for menn er: 381.871 kr).

Gjennomsnittlig stillingsstørrelse fast ansatte	Menn	Kvinner
2013	88,83 %	74,38 %
2012	90, 2 %	74,32 %
2011	92 %	75,44 %
2010	77 %	71,16 %
2009	75,9 %	70,88 %